

УДК 655.413:37(477)

Нещодавно державному спеціалізованому видавництву "Освіта" виповнилося 90 років. У сучасному світі, де умови виживання диктують ринкові відносини, "Освіта" залишається еталоном якості у галузі навчального книговидавництва. Саме про сучасний стан справ ми і говоримо з генеральним директором видавництва Тамарою Віталіївною Ткаченко.

— **Тамаро Віталіївно, розкажіть, будь ласка, про стан видавництва сьогодні.**

— Сьогодні наше видавництво базується на його славних традиціях, які було закладено ще дев'яносто років тому. Одна з традицій — передбачати інновації у навчальному процесі, випускати підручники для школи, необхідні в конкретний час. Так, у 20-ті роки минулого століття це були букварі, підручники й посібники, призначені для ліквідації неграмотності. Потім — перший кольоровий буквар, виданий у 1947 році.

Естафету нововведень було підхоплено на початку дев'яностих років: Україна потребувала створення саме національних підручників для юних громадян незалежної держави. Перше десятиріччя нинішнього століття висунуло перед нашими співробітниками нові вимоги — освоїти випуск підручників на основі сучасних технологій. Так у видавничому асортименті "освітян" з'явилися навчальні книги на електронних носіях.

Минулого року ми надрукували 2 млн 600 тис. примірників підручників, цього року плануємо не зменшувати тиражі. Наші книги випускаються як за державним замовленням, так і надходять у вільний продаж. Беремо активну участь у щорічних конкурсах підручників, які проводить Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Нині готуємося модернізувати підручники для початкової школи відповідно до нового Державного стандарту.

— **З якими проблемами ви стикаєтесь у процесі підготовки книг до випуску?**

— Відомо, що в "Освіті" працюють найкращі спеціалісти з величезним досвідом. Але нам нелегко, бо ми не в рівних умовах з комерційними видавництвами. Як державне підприємство, мусимо брати участь у тендері — саме він заважає вчасно та оперативно реагувати на потреби ринку і друкувати ті книги, які потрібні. Поки ми пройдемо тримісячний тендер, підручник може вийти у грудні замість вересня. Тож ніхто його не буде чекати. Батьки просто підуть і придбають книгу іншого видавництва.

Та сама історія і з держзамовленням. Досить часто нам дуже складно виконати його. Ми стараємось вкластися в строки, працюємо без вихідних, іноді засиджуємось до пізньої ночі. А от винагороду за виконану нами роботу отримуємо невчасно. Але бувають і приємні винятки. Наприклад, у 2008 році за програмою "Українська книга" ми випустили "Словник паронімів української мови" тиражем 10 тис. примірників авторів Д. Гринчишина, О. Сербенської, на підготовку якого "Освіта" витратила 260 тис. 300 грн.

Приємно, що наші затрати окупились. На жаль, у цьому році не маємо замовлень на жодну із запропонованих нами семи ґрунтовних праць, з-поміж яких і унікальний альбом "Леся Українка", підготовлений нами до 140-річчя поетеси.

До нашої розмови прислунається заступник головного редактора видавництва "Освіта" Ольга Володимирівна Іванова, яка працює у видавництві вже більше 30 років.

— Раніше наше видавництво було монополістом у галузі навчального книговидавництва в Україні. Підручники за часів Радянського Союзу перекладалися з російської, але з багатьох предметів були й оригінальні, українські. Це географія України, історія України, українська мова, українська література, трудове навчання. Крім того, Україна завжди славилась своїми методистами, українська школа методистів була найкращою в Радянському Союзі. Все це стало нашим активом на початку 90-х років, коли "Освіта" почала працювати в умовах ринку.

Сьогодні, засноване на традиціях

Потрібно було перебудуватися, щоб у нових умовах довести свою конкурентоспроможність, адже кращий підручник визначається, врешті-решт, школою, вчителями, батьками. "Освіті" вистачало досвіду, фахівців, її книги завжди відзначалися відмінною якістю. Бракувало лише гнучкості, швидкості, бо ми завжди працювали в умовах планового господарства. Тепер ситуація змінилась, в "Освіті" з'явилося багато конкурентів — підручники стали пропонувати різні видавництва. Ми вигравали у якості, але не були такими динамічними, як приватні підприємства. Проте перебудувалися швидко завдяки високому професіоналізму колективу.

— **Хто є авторами підручників, що видаються в "Освіті"?**

— Є автори підручників, з якими ми працюємо вже кілька десятиліть. Це працівники інститутів Національної академії педагогічних наук України, методисти, вчителі. Серед них академіки Олександра Яківна Савченко, Микола Самійлович Вашуленко, підручники яких видаються понад 25 років і користуються великим попитом. У 2008 році вся країна відзначила 30 років з дня першого видання "Букваря" М. Вашуленка. Неможливо перелічити всіх авторів, художників, діячів науки і культури, з якими співпрацює "Освіта". Це і корифеї, і талановита молодь. Ми горді, що вони обирають для подальшої праці над своїм творчим доробком наше видавництво, довіряють нам. А ми любимо й поважаємо їх.

— **І Тамара Віталіївна, і Ви багато говорили про якість підручників і високу кваліфікацію редакторського колективу. Які вимоги до редакторів в "Освіті"?**

— Дуже високі. Спеціалізація видавництва, а саме — видання шкільних підручників — вимагає і педагогічної освіти, і ґрунтовних знань у видавничо-поліграфічній галузі. Зазвичай, у нас працюють люди, які певний час викладали в школі, потім були нашими авторами, брали участь у написанні, наприклад, методичних посібників, а пізніше зацікавились роботою редактора. І тут їм на допомогу приходили курси підвищення кваліфікації. Дуже шкода, що такої форми перепідготовки кадрів нині вже немає. Я, приміром, навчалася на цих курсах у Львові і там опанувала основи оцінювання авторського рукопису — адже саме правильно проведене оцінювання є запорукою подальшої успішної роботи над майбутнім підручником.

Усі, кому в різні часи пощастило працювати в "Освіті", пройшли хорошу школу, і нині чимало наших колишніх працівників обіймають керівні посади в інших видавництвах, їх цінують як фахівців високого рівня.

— **А як ви дбаєте про подальшу долю виданих вами підручників — адже відомо, що підручник створюється не на один рік?**

— Усі наші підручники протягом двох років проходять апробацію в школах. Їх оцінюють вчителі, учні, а ми аналізуємо їхні відгуки, узагальнюємо всі плюси і мінуси. Потім автори доопрацьовують підручник, а видавництво випускає в світ удосконалену книгу.

Крім того, працюємо на виставках, проводимо зустрічі педагогів з авторами підручників, влаштуємо презентації наших видань. "Освіта" — постійний учасник "Форуму видавців" у Львові, багатьох книжкових виставок-ярмарків в Україні та за її межами. З 1995 року видавництво є членом Пан'європейського клубу видавців навчальної літератури PER-Club. Працюючи із зарубіжними колегами, переконалися, як багато у нас спільних проблем у справі підготовки підрастаючих поколінь до життя у сучасному світі. І творення цікавої, розумної навчальної книги — одна з найголовніших серед них.

*Інтерв'ю провів
Костянтин Дмитренко,
студент Інституту журналістики Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*